

The Gleaner

Vol 6 (1968)

Ελληνική Βιβλιογραφία 1800-1863. Προσθήκες

Εμμ. Ν. Φραγκίσκος

doi: [10.12681/er.9443](https://doi.org/10.12681/er.9443)

Copyright © 2016, Έμμ. Ν. Φραγκίσκος

This work is licensed under a [Creative Commons Attribution-NonCommercial-ShareAlike 4.0](https://creativecommons.org/licenses/by-nc-sa/4.0/).

To cite this article:

Φραγκίσκος Ε. Ν. (2016). Ελληνική Βιβλιογραφία 1800-1863. Προσθήκες, *The Gleaner*, 6, 27–31.
<https://doi.org/10.12681/er.9443>

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ 1800 - 1863

Π ρ ο σ θ ῆ κ ε ς

Ἡ βιβλιοθήκη τῆς Ἱερᾶς Μονῆς τοῦ Ἁγίου Ἰωάννου Θεολόγου τῆς Πάτμου δὲν εἶναι ὅσο θὰ ἔπρεπε γνωστὴ στὶς ἐθνικὲς μας βιβλιογραφίες. Ἄν σκεφθῆ κανεὶς ὅτι τὰ βιβλία τῆς γιὰ τὴν περίοδο τὴν ὁποία καλύπτει ὁ Legrand (ἀρχὲς ΙΕ' - 1790), ξεπερνοῦν τὰ 300, ὅτι οἱ τίτλοι τῆς δεκαετίας 1791 - 1799 φθάνουν τοὺς 50, καὶ ὅτι τέλος τὰ ἐντυπα τῆς περιόδου 1800 - 1863, αὐτῆς δηλαδὴ τὴν ὁποία καλύπτει ἡ βιβλιογραφία Γκίνη - Μέξα, εἶναι περισσότερα ἀπὸ 700,¹ δὲν μπορεῖ παρὰ νὰ θεωρηθῆ ἀνεπαρκεῖς τὶς μνεῖες τῆς βιβλιοθήκης, ὅσες περνοῦν στὰ ὑπομνήματα τῶν βιβλιογραφιῶν μας.²

Ἡ συγκρότηση τῆς βιβλιοθήκης εἶναι γνωστὴ. Τὸ κύριο μέρος τῆς ἀποτελοῦν τὰ βιβλία τῆς Πατμιιάδος, πού μετεφέρθησαν στὴν μονή, ὅταν στὰ 1856 ἐγκαταλείφθηκε τὸ συνεχόμενο μὲ τὸ σπήλαιο τῆς Ἀποκαλύψεως κτήριο τῆς σχολῆς.³ Δὲν εἶναι ἐδῶ ὁ τόπος νὰ γίνῃ λόγος γιὰ τὴν ἐπὶ μέρους προέλευση τῶν βιβλίων, τοὺς δωρητὲς καὶ τοὺς χορηγούς, ἢ γιὰ τὶς τυχὸν τάσεις καὶ τὰ ἐνδιαφέροντα πού ἐπεκράτησαν κατὰ τὸν σχηματισμὸ τῆς βιβλιοθήκης στὰ διάφορα χρονικὰ στάδια. Ἄλλωστε μιὰ τέτοια ἐργασία θὰ προϋπέθετε, κοντὰ στὰ ἄλλα, καὶ τὴν πλήρη ἀπογραφή καὶ σύγχρονη καταλογογράφηση τῶν ἐντύπων, πρᾶγμα πού ἐξακολουθεῖ ν' ἀποτελεῖ καὶ σήμερα ἓνα ἀπὸ τὰ desiderata τῆς Ἱ. Μονῆς. Τὸ γεγονὸς ὅμως ὅτι βασικὰ δὲν πρόκειται παρὰ γιὰ τὴν βιβλιοθήκη ἑνὸς ἐλληνικοῦ σχολείου τοῦ ΙΗ' καὶ ΙΘ' αἰ., ἐνσω-

1. Τὰ στοιχεῖα αὐτὰ προέκυψαν ἀπὸ ἐπιτόπια προσωπικὴ ἔρευνα τὸ καλοκαίρι 1968. Ἐξαιρετικὰ χρήσιμη, προκειμένου γιὰ τὸν ἔλεγχο τῶν βιβλίων τῆς περιόδου 1800-1863, ἐστάθηκε ἡ ἔκδοση τοῦ ΚΝΕ: Ἀλφαριθμητικὴ ἀναγραφή τῶν τίτλων τῆς Βιβλιογραφίας Γκίνη-Μέξα 1800-1863, ἐπιμέλεια Ἐμμ. Ἱ. Μοσχονᾶ, 1968. Ἀναφορικὰ μὲ τὰ βιβλία τῆς δεκαετίας 1791-1799 βλ. καὶ Λ. Ι. Βρανούση, Ἐρευνητικὴ ἀπο-

στολή εἰς Πάτιμον, ΕΜΑ 14 (1964) 312-313.

2. Οἱ Γκίνης-Μέξας, πού ξέρουν τὴν βιβλιοθήκη (βλ. τ. Γ'), ἔχουν καθιερώσει γι' αὐτὴν τὴν συντομογραφία ΜΙΘ.

3. Μ.Η. Μαλανδράκη, Ἡ Πατμιάς Σχολή, Ἀθ. 1911, σ. 41. Σχετικὰ μὲ τὴν συγκρότηση τῆς βιβλιοθήκης, στὸ Νεώτερο Ἀρχεῖο τῆς Μονῆς ὑπάρχει σημαντικὸ ἄγνωστο ὕλικό.

ματωμένη στην βιβλιοθήκη ενός μοναστηριού, μᾶς δίνει τὸ μέτρο γιὰ νὰ ξεχωρίσουμε τὶς δύο μεγάλες ἐνότητες τῶν βιβλίων, πού ἀντιπροσωπεύονται μέσα σ' αὐτήν: τὰ διδακτικά δηλαδή καὶ τὰ ἐκκλησιαστικά βιβλία. Τῶν ἐκδόσεων αὐτῶν σώζονται πολλαπλᾶ ἀντίτυπα, τὰ περισσότερα σὲ καλὴ κατάσταση, ἐνῶ ἄλλα ἔχουν ὑποστῆ φθορὲς ἐξ αἰτίας κάποιων περιπετειῶν τὶς ὁποῖες ἐδοκίμασε ἓνα τμήμα τῆς βιβλιοθήκης κατὰ τὸ παρελθόν. Ἀπὸ τὶς κατηγορίες αὐτὲς τῶν ἐντύπων προέρχονται βασικά καὶ οἱ προσθῆκες πού ἀκολουθοῦν.

Στὴν δημοσίευση τῶν προσθηκῶν συνεχίζω τὴν ἀρίθμηση τῶν δύο ἀδημοσίευτων ἀκόμη σειρῶν, τοῦ Ἑμμ. Ἰ. Μοσχονᾶ καὶ τῆς Εὐρ. Layton - Ζένιου, οἱ ὁποῖες ἐλήφθησαν ὑπ' ὄψιν κατὰ τὴν σύνταξη τῆς «Ἀλφαβητικῆς ἀναγραφῆς τῶν τίτλων τῆς Βιβλιογραφίας Γκίνη - Μέξα» καὶ ἔχουν πάρει ἐκεῖ τοὺς ἀριθμοὺς A776 - A861 καὶ A862 - A924 ἀντιστοίχως.¹

Τέλος, ἃς σημειωθῆ ὅτι μαζὶ μὲ τὶς προσθῆκες προέκυψε ἐπίσης καὶ μιὰ σειρά διορθώσεων καὶ συμπληρώσεων στοὺς Γκίνη-Μέξα, οἱ ὁποῖες κατατέθηκαν στὴν σχετικὴ συλλογὴ τοῦ ΚΝΕ γιὰ μελλοντικὴ δημοσίευση. Σὲ ἄλλη εὐκαιρία ἐλπίζω νὰ παρουσιάσω καὶ ἓνα δεύτερο ἀριθμὸ προσθηκῶν ἀπὸ τὴν Πάτμο, τὴν φορὰν αὐτὴ στὴν Ἑλληνικὴ Βιβλιογραφία τοῦ Legrand.²

E. N. Φ.

★ A925.-Ἡ **Παλαιὰ Διαθήκη** κατὰ τοὺς Ἑβδομήκοντα μετὰ τῶν Ἀποκρύφων Βιβλίων Ἀκριβέστατα τῆ πίστει τῶν βελτίστων κωδίκων ὀρθοτέρως ἢ πρότερον ποτὲ ἐκδοθεῖσα. Vetus Testamentum Graecum. Tomus II Venetiis apud Michaellem Glichii. M. DCCC. XXIII. 1823.

Εἰς 8ον, σ. 675. Ὁ τίτλος χειρόγραφος ἐπὶ μεταγενεστέρου προχείρου ἐξωφύλλου. ΜΙΘ.

1. Ἀλφαβητικὴ ἀναγραφὴ, ἔ. ἀ., σσ. ι' - ια' καὶ 267-272.

2. Ἀνὰ μία προσθήκη στοὺς Γκίνη-Μέξα καὶ στὸν Legrand ἐδημοσίευσε καὶ ἐσχολίασε ἤδη στὸν Ἑρανιστῆ. Ὁ Ἀθ. Δ. Κομίνης, *Πατμιακά* (Ἡ μαρ-

τυρία δύο βιβλιογραφικῶν προσθηκῶν), 5 (1967) 194-200. Πρβλ. τοῦ ἴδιου, Ἡ βιβλιοθήκη τῆς ἐν Πάτμῳ Ἰ. Μονῆς Ἄγ. Ἰωάννου τοῦ Θεολόγου, Λεύκωμα «Πάτμος-Παρουσία, 1968», σ. 53-55.

★ Α926.-**Κανόνες** περὶ ὑπαρχόντων τῶν διαβάτων. Διὰ τῆς Αὐτοκρατορικῆς Μεγαλειότητος ἐπικυρωμένοι τῇ 28 Ἰανουαρίου 1831. [ἐν τέλει:] Ὑπόγραψε· Πρόεδρος τοῦ Βασιλικῆς Βουλευτηρίου Κόμης Β. Κοτζιουμπεῖ.

Εἰς 8ον, σ. 16. Ἐνευ ἐξωφύλλου. Προφανῶς ἐκδοθὲν ἐν Ρωσίᾳ. ΜΙΘ.

★ Α927.-Ἐ**ναστασιματάριον** ἀργὸν καὶ σύντομον Περιέχον τὰ Ἐναστάσιμα τοῦ Ἐσπερινοῦ, Ὁρθρου, καὶ Λειτουργίας, Μετὰ τῶν Ἐναστασίμων Κανόνων, Ἀργῶν, Καταβασίων, Τιμιωτέρων συντόμων Δοξολογιῶν μετὰ τῶν Ἐωθινῶν αὐτῶν, Κατανυκτικῶν, Μαρτυρικῶν καὶ Νεκρωσίμων. Μελοποιηθὲν παρὰ Πέτρου Λαμπαδαρίου τοῦ Πελοποννησίου. Καὶ ἤδη ἐπιδιορθωθὲν μετὰ προσθήκης παρὰ Ἰωάννου **Λαμπαδαρίου** τῆς τοῦ Χριστοῦ Μεγάλης Ἐκκλησίας. Νῦν τό τέταρτον εἰς τύπον ἐκδοθὲν παρὰ τοῦ αὐτοῦ Ἰωάννου Λαμπαδαρίου ἰδίως ἀναλώμασιν. Ἐν Κωνσταντινουπόλει, Ἐκ τῆς τυπογραφίας Θαδαίου Διβιτιζιάν. 1846.

Εἰς 8ον, σ. 106. ΜΙΘ.

★ Α928.-Ἐ**γχειρίδιον** περὶ **Κλίσεως ἡλίου** ἀπὸ τοῦ 1850 μέχρι τοῦ 1856. Ὑπὸ **Ν. Π. Πανᾶ**. Ἐν Κωνσταντινουπόλει, τύποις Ι. Λαζαρίδου. 1850.

Εἰς 8ον, σ. 24 (κολοβόν);. ΜΙΘ.

★ Α929.-**Γραμματικὴ** τῆς Ἐλληνικῆς Γλώσσης Συνταχθεῖσα μὲν ὑπὸ Γ. Γενναδίου, κατὰ Διαταγὴν τῆς Κυβερνήσεως, Ἐκδοθεῖσα δὲ τὸ τέταρτον πρὸς χρῆσιν τῶν ἀπανταχοῦ Ἐλληνικῶν σχολείων. Ἐπισημημένη καὶ διορθωμένη. Ἐν Κωνσταντινουπόλει, ἐκ τοῦ τυπογραφείου Α. Κορομηλᾶ καὶ Π. Πασπαλλῆ. 1852.

Εἰς 8ον, σ. 136. ΜΙΘ.

★ Α930.-**Μηναῖον** τοῦ **Μαρτίου** περιέχον ἅπασαν τὴν ἀνήκουσαν αὐτῷ Ἀκολουθίαν, μετὰ καὶ τῆς προσθήκης τοῦ **Τυπικοῦ**, κατὰ τὴν ἀρχαίαν μὲν, νεωστὶ δὲ τυπωθεῖσαν διάταξιν τῆς Ἀγίας τοῦ Χριστοῦ Μεγάλης Ἐκκλησίας. διορθωθὲν καί, ὡς ἦν δυνατόν, ἐξακριβωθὲν ὑπὸ **Βαρθολομαίου Κουτλουμουσιανοῦ** τοῦ Ἰμβρίου Ἐκδοσις δευτέρα, ἀναθεωρηθεῖσα ὑπὸ τοῦ αὐτοῦ, ἐπιδιορθωθεῖσά τε, καὶ πολλαῖς προσθήκαις πλουτισθεῖσα. Ἐπιστάσις τυπογραφικῆ Ἰωάννου καὶ

Σπυρίδωνος τῶν αὐταδέλφων Βελουδῶν. Ἐν Βενετία ἐκ τοῦ Ἑλληνικοῦ Τυπογραφείου τοῦ Ἁγίου Γεωργίου. 1852.

Εἰς 4ον, σ. 144. ΜΙΘ.

★ A931.-Ἐπισημειωτικῆς Ἐγχειρίδιον πρὸς χρῆσιν τῶν Ἑλληνικῶν Σχολείων μετὰ Συλλογῆς ἀριθμητικῶν προβλημάτων κατὰ τὸ σύστημα τοῦ **Καρόλου Κόππη** ἐπεξεργασθὲν ὑπὸ **Γ. Ἀθ. Γεράκη** Γυμνασιάρχου. Ἐν Ἀθήναις, ἐκ τοῦ Τυπογραφείου Σ. Κ. Βλαστοῦ. Κατὰ τὴν ὁδὸν Ἑρμοῦ, ἀριθ. 212. 1855.

Εἰς 8ον, η' + 188. Πρβλ. Γκίνη - Μέξα 7789. ΜΙΘ.

★ A932.-Οἱ Ἑλληνικοὶ Κώδικες Μετὰ τῶν τροποποιούντων αὐτοὺς νεωτέρων Νόμων καὶ Β. Διαταγμάτων, οἷς προσετέθησαν **τὸ πολιτικὸν Σύνταγμα τῆς Ἑλλάδος**, Διόρθωσις τῶν ἐσφαλμένως μεταφρασμένων διατάξεων αὐτῶν, διάφοροι ὑπουργικαὶ ἐγκύκλιοι καὶ δηλοποιήσεις περὶ τῆς δικαστικῆς ὑπηρεσίας, καὶ **Παράρτημα** τῶν εὐχρηστοτέρων εἰς τὰ δικαστήρια νόμων ἢ Β. Διαταγμάτων, τῶν περὶ τῆς Ἑλλάδος Πρωτοκόλλων τῶν τριῶν εὐεργετίδων Δυνάμεων, καὶ ἀπασῶν τῶν δημοσίων Συνθηκῶν, μετὰ γενικοῦ ἐλέγχου ἀπάσης τῆς Νομοθεσίας, ἐπεξεργασθέντες ἐξ ὑπαρχῆς ὑπὸ **Γ. Α. Ράλλη**, Προέδρου τοῦ Ἀρείου Πάγου. Γ' ἔκδοσις μετὰ πλείστων βελτιώσεων καὶ προσθηκῶν. Τόμος τρίτος. Ἀθήνησιν, ἐκ τῆς τυπογραφίας Γ. Χατοφύλακος. 1857.

Εἰς 8ον, σ. VIII + 640 + ιδ' + 1 ἄ. ἄ. Πρβλ. Γκίνη - Μέξα 7005 ΜΙΘ.

★ A933.-Τοῦ ἔτους 1857 Ἡμερολόγιον προγνωστικὸν κατὰ τὸν διάσημον ἀστρονόμον Καζαμίαν «Ὅς οἶδε τὰ τ' ἐόντα, τὰ τ' ἐσόμενα, πρὸ τ' ἐόντα». Περιέχον α) Τὸ πασχάλιον καὶ γενικὸν προγνωστικὸν τοῦ 1857 [...] ι) ἄσματά τινα ἐκ τῶν νεωτάτων. ὑπὸ Γ. Α. Ἀθῆναι, ἐκ τῆς τυπογραφίας Φ. Καραμπίνη καὶ Κ. Βάφα.

Εἰς 8ον, σ. 52, κολοβόν. ΜΙΘ.

★ A934.-Ψαλτήριον **Δαυὶδ** τοῦ Προφήτου καὶ βασιλέως μετὰ τῶν Ὠδῶν. Ἐν Βενετία Ἐκ τῆς Ἑλλην. Τυπογρ. τοῦ Φοίνικος 1860.

Εἰς 8ον, σ. 160. ΜΙΘ.

★ A935.-Ἀπάντησις εἰς τὸν ὑπ' Ἀριθ. 612 λίβελλον τοῦ «Ἄνα-

τολικοῦ Ταχυδρόμου». [ἐν τέλει:] Ἔγγραφον ἐν Θεσσαλονίκη κατὰ Μάρτιον τοῦ 1862.

Εἰς 8ον, σ. 16. Συντάκτης πιθανὸν ὁ Ἀπόστ. Μακράκης. ΜΙΘ.

★ A936.-**Μηναῖον** τοῦ **Ὀκτωβρίου** [...] Ἐν Βενετία ἐκ τοῦ Ἑλληνικοῦ Τυπογραφείου τοῦ Ἁγίου Γεωργίου. 1862.

Εἰς 4ον, σ. 192. Ὁ αὐτὸς μὲ τὸν ὑπ' ἀριθ. 930 τίτλος. ΜΙΘ.

★ A937.-Στοιχειώδους Ἑλληνο-Τουρκικῆς **Γραμματικῆς** Μέρους Α'. ἦτοι τὸ **Τεχνολογικὸν** συνταχθὲν καὶ ὅσον οἶόν τε εἰς τὴν καθομιλουμένην Τουρκικὴν μεταγλωττισθὲν ὑπὸ **Κωνσταντίνου Παναγιωτίδου** τοῦ ἐκ Νεβ-Σεχρίου τῆς Καππαδοκίας ἐκδίδεται τὸ πρῶτον ἤδη πρὸς χρῆσιν τῆς ἐν Μικρᾷ Ἀσίᾳ σποδαζούσης Νεολαίας. Ἐν Κωνσταντινουπόλει. Τύποις Θ. Δηβητζιάν. 1862.

Εἰς 8ον, σ. η'+142. ΜΙΘ.

Σ Χ Ο Λ Ι Α

Η Β' ΓΕΝΙΚΗ ΣΥΝΕΛΕΥΣΗ ΤΟΥ ΟΜΕΔ

Στις 22 Μαΐου 1968 πραγματοποιήθηκε ἡ Β' Γενικὴ Συνέλευση τοῦ ΟΜΕΔ μὲ θέματα: Λογοδοσία τοῦ Διοικητικοῦ Συμβουλίου καὶ ἀρχαιροσείς γιὰ τὴν ἀνάδειξη νέων μελῶν τοῦ Διοικητικοῦ Συμβουλίου. Τὸ Διοικητικὸ Συμβούλιο, πὺν προέκυψε ἀπὸ τῆς ἀρχαιροσείας τῆς 22 Μαΐου, συγκροτήθηκε σὲ σῶμα ὡς ἑξῆς: Δ. Γκίνης, Πρόεδρος, Δ. Μαντζουλίνας, Ἀντιπρόεδρος, Ἑμμ: Φραγκίσκος, Γ. Γραμματεὺς, Ἑλισ. Οἰκονομίδη - Ζαχαριάδη, Εἰδ. Γραμματεὺς, Λουκία Δρούλια, Ταμίνας, Α. Βρανούσης, Γ. Κουρνοῦτος, Γ. Σαββίδης, Β. Σφουρόερας, Σύμβουλοι. Ἀναπληρωματικὰ μέλη: Σοφία Δοανίδη, Χρ. Καμπᾶς, Τ. Χριστόπουλος. Ἐξελεγκτικὴ Ἐπιτροπὴ: Εὐγ. Δαλέζιος, Γ. Δημακόπουλος, Ν. Καρύδης.

ΕΡΑΝΙΣΤΗΣ

Ὁ Ἐραμιστὴς κατὰ τὸ 1968 θὰ κυκλοφορήσῃ σὲ δύο τεύχη—ἀνὰ ἓνα κάθε ἑξαμηνία—μὲ τὴν ἀρίθμηση τῶν ἑξῆ τευχῶν τοῦ ὑπ' ὄψιν ἔτους κατανεμημένην ἀνάλογα. Τὸ μέτρο αὐτὸ ἐκρίθηκε ἀναγκαῖο, προκειμένου ὁ Ἐραμιστὴς νὰ ἐπανακτήσῃ τὴν περιοδικότητά του, ἢ ὅποια ἀπὸ ποικίλους λόγους εἶχε διαταραχθῆ τὸν τελευταῖο καιρὸ.

ΠΡΟΣ ΤΟΥΣ ΣΥΝΑΡΜΟΤΕΣ

Οἱ κ.κ. συνδρομητὲς παρακαλοῦνται νὰ ἐνημερώσουν ἐγκαίρως τὴν γραμματεία τοῦ Ὁμίλου γιὰ τῆς τευχῶν μεταβολὲς στὴν διεύθυνση ἀποστολῆς τοῦ περιοδικοῦ. Μὲ τὸν τρόπον αὐτὸ διευκολύνουν τὴν διεκπεραίωση τοῦ Ἐραμιστῆ συμβάλλοντες θετικὰ στὸ ἔργο τοῦ Ὁμίλου.

Τὸ τεῦχος αὐτὸ ἐπιμελήθηκε ἡ Ρωξάνη Ἀργυροπούλου, μέλος τοῦ Ο.Μ.Ε.Δ.